

BOBİ FRS Karşılıklar Standardı ve Uygulaması

Dr. Öğr. Üyesi Gülçin Yıldırım^{1*}

Geliş tarihi: 31.08.2019
Kabul tarihi: 21.09.2019

Atıf bilgisi:
IBAD Sosyal Bilimler Dergisi
Sayı: Özel Sayı **Sayfa:** 421-431
Yıl: 2019

This article was checked by *iThenticate*.
Similarity Index 02%.

¹ İstanbul Sebahattin Zaim Üniversitesi,
Türkiye, gulcin.yildirim@izu.edu.tr,
ORCID ID 0000-0002-3877-6774

* Sorumlu yazar

ÖZ

Büyük ve Orta Boy İşletmeler İçin Finansal Raporlama Standardı (BOBİ FRS), 29 Temmuz 2017 tarihli ve 30138 Sayılı Mükerrer Resmi Gazete’de yayımlanmıştır. Bu standart, bağımsız denetime tâbi olup tam set Türkiye Muhasebe Standartlarını (TMS) uygulamayan işletmelerin 1 Ocak 2018’den itibaren uygulayacakları finansal raporlama çerçevesi olma özelliğini taşımaktadır. Kamu Gözetimi Kurumu (KGK), TMS uygulama kapsamını genel olarak Kamu Yararını İlgilendiren Kuruluş (KAYİK)’lerle sınırlandırmıştır. KAYİK’ler dışında kalan ve TMS uygulamayan işletmelerin finansal tablolarında uygulayacakları raporlama çerçevesi daha önce Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği (MSUGT) ve ilave bir tebliğ ile KGK tarafından belirlenmiştir. Ancak uygulama eksikliklerinin giderilmesi ve finansal tabloların karşılaştırılabilir, gerçeğe ve ihtiyaca uygun sunumunun sağlanması amacıyla BOBİ FRS hazırlanmıştır. Bu çalışmada, BOBİ FRS Bölüm 19’da yer alan karşılıklara ilişkin ilkeler detaylı bir şekilde ele alınmıştır.

Anahtar Kelimeler: BOBİ FRS, Muhasebe Standartları, Karşılıklar

BOBİ FRS Provisions Standard and Application

Asst. Prof. Dr. Gülçin Yıldırım^{1*}

First received: 31.08.2019

Accepted: 21.09.2019

Citation:

IBAD Journal of Social Sciences

Issue: Special Issue **Pages:** 421-431

Year: 2019

This article was checked by *iThenticate*.
Similarity Index 02%.

¹ İstanbul Sebahattin Zaim Üniversitesi,
Türkiye, gulcin.yildirim@izu.edu.tr,
ORCID ID 0000-0002-3877-6774

* Corresponding Author

ABSTRACT

The Financial Reporting Standard for Large and Medium Sized Enterprises (BOBİ FRS) was published in the Official Gazette No. 30138 dated 29 July 2017. This standard is subject to the full set of independent auditing Turkey Accounting Standards (TAS) practice of business carries the distinction of being the financial reporting framework to be applied from January 1, 2018. This standard, which is subject to the full set of independent auditing Turkey Accounting Standards (TAS) practice of business, carries the distinction of being the financial reporting framework to be applied from January 1, 2018. The Public Oversight Authority (POA) has limited the scope of the TAS to public interest organizations (PIEs) in general. The reporting framework that will be applied to the financial statements of entities other than PIEs that do not apply TAS has been determined by the POA by the General Communiqué on Accounting System Implementation (MSUGT) and an additional communiqué. However, BOBİ FRS has been prepared in order to eliminate the implementation deficiencies and to provide comparable, real and appropriate presentation of the financial statements. In this study, the principles regarding the provisions in Section 19 of the SME FRS are discussed in detail.

Keywords: BOBİ FRS, Accounting Standards, Provisions

GİRİŞ

1988 yılından bu yana Ülkemizde bağımsız denetim çeşitli kurumların düzenlemeleri çerçevesinde yapılmaktadır. 6102 sayılı TTK öncesi bağımsız denetim EPDK, BDDK, SPK gibi düzenleyici kuruluşların mevzuatına tabi kuruluşlar için geçerli iken, ticaret kanununda yapılan değişiklik sonrası KGK'nın belirlediği şirketler içinde zorunluluk haline gelmiştir. Bağımsız denetim uygulamalarını tek bir çatı altında toplayan KGK, 660 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile kurulmuştur. KGK, farklı bir anlayış ile Bağımsız Denetim Standartları (BDS) ve Türkiye Finansal Raporlama Standartları'nı (TFRS) yürürlüğe koymuştur. Mevcut durumda TTK uyarınca bağımsız denetim TFRS standartlarına göre yapılacak, TFRS standartları ise Uluslararası Finansal Raporlama Standartları (UFRS) ile uyumlu olacaktır. BOBİ FRS öncesi 2010 yılında KOBİ TFRS yayınlanmış ancak uygulanmamıştır. Akabinde KGK, BOBİ FRS'yi yürürlüğe koymuştur.

BOBİ FRS standardı, bağımsız denetim yaptırma zorunluluğunda olup TMS/TFRS uygulamayan kuruluşların uygulayacakları finansal raporlama standardı olarak yayınlanmıştır ve KAYİK dışındaki denetime tabi olan firmalar BOBİ FRS uygulayacaklardır. KAYİK dışındaki denetime tabi olan firmalar isteğe bağlı olarak TMS/TFRS de uygulayabilecek ancak aradan iki yıl geçmedikçe BOBİ FRS'ye tekrar geçiş yapılamayacaktır. Aynı durum BOBİ FRS uygulayanlar içinde geçerli olup uygulamanın üzerinden 2 yıl geçmedikçe TMS/TFRS uygulanması mümkün değildir.

Bağımsız denetim yaptırma zorunluluğunda olup TMS/TFRS uygulamayan kuruluşlar, 01/01/2018 tarihi ve sonrasında ilişkin hesap dönemlerinde münferit ve konsolide finansal tablolarını BOBİ FRS'ye uygun olarak hazırlamalıdır. UFRS ve Avrupa Birliği düzenlemeleri çerçevesinde hazırlanan BOBİ FRS'nin amacı; karşılaştırılabilir, ihtiyaca uygun ve gerçeği yansıtan finansal tablolar düzenlemektir. Standart, Büyük ve Orta Boy İşletmeler İçin Finansal Raporlama Standardı (BOBİ FRS) adı ile 29 Temmuz 2017 tarihli ve 30138 sayılı Mükerrer Resmi Gazetede yayınlanmıştır.

Bu çalışmada, BOBİ FRS Bölüm 19'da yer alan karşılıklara ilişkin ilkeler örnekler verilerek detaylı bir şekilde ele alınmıştır.

2.KARŞILIKLAR

Bu bölümde karşılık kavramı muhasebe uygulamalarına yön veren kanunlar çerçevesinde tanımlanmış, akabinde BOBİ FRS kapsamında karşılıklara ilişkin uygulama örneklerle açıklanmıştır.

2.1. Karşılık Kavramı

İşletmeler faaliyetlerinin zarar ile sonuçlanması riski ile ya da iktisadi kıymetlerinde, miktarı kesin olarak saptanamayan değer azalışları ile karşılaşabilmektedirler. Ekonomik faaliyetlerin doğal bir sonucu olan bu gibi durumlar karşısında işletmeler birtakım araçlarla olası bu tarz risklere karşı önlem almaya çalışmaktadır. İşletmenin ortaya çıkmış veya olması muhtemel zararlarını telafi etmek adına aldığı muhasebe önlemlerinden biri de "Karşılık" olarak karşımıza çıkmaktadır.

Temel muhasebe kavramlarından biri olan sosyal sorumluluk karşılık kavramıyla iç içedir. İşletmelerin sosyal sorumluluklarını yerine getirmek amacıyla karşılık ayırmaları oldukça yaygın ve önemli bir uygulamadır. Karşılık kavramı yine muhasebenin temele ilkelerinden biri olan ihtiyatlılık kavramından beslenir (Gerşil ve Sönmez, 2007).

Karşılık; ne zaman gerçekleşeceği ve tutar olarak bilinmeyen yükümlülük olarak tanımlanabilir (Gökçen, Ataman ve Çakıcı, 2006). Başka bir deyişle, zamanlaması veya tutarı belirli olmayan borçlar olarak da ifade edilmektedir. Bilanço tarihi itibarıyla doğmuş olmakla birlikte, alacaklısı tarafından istenebilir duruma gelmeyen, parasal miktarı net olarak bilinmeyen veya tam olarak bilinse bile tahakkuk zamanı bilinmeyen borçlar veya giderler için ayrılan karşılıklar bu hesap grubunda takip edilir (Örten ve Karapınar, 2009). Karşılık muhtemel bir borçtur (Örten, Kaval ve Karapınar, 2017).

Kavram hem Türk Vergi sisteminde hem de Muhasebe standartlarında karşımıza çıkmaktadır. Vergi Usul Kanunu ve Kurumlar Vergisi Kanunu'nda karşılık ayrılmasına ilişkin özel düzenlemeler bulunmaktadır. 1 Seri No.lu MSUGT'de yer alan muhasebenin temel ilkelerinden "İhtiyatlılık Kavramı" işletmelere karşılık ayırma imkanını tanımaktadır. Bu kavram gereği işletmeler dönem karını düşürmek veya daha yüksek göstermek amacıyla yönelik olarak gereğinden fazla/az karşılık ayıramayacaklardır.

Tekdüzen Hesap Planı'nda (TDHP) yer alan aktif düzenleyici hesaplar ve borç ve gider karşılıkları hesapları karşılık ayırma amacına yönelik olarak kullanılmaktadır.

Vergi Usul Kanunu'nda karşılıklar 288. maddede, “doğan veya doğması beklenen fakat miktarı kesinlikle kestirilemeyen ve işletme için borç niteliğini taşıyan belli bazı zararları karşılamak amacıyla hesaben ayrılan tutarlar” olarak tanımlanmıştır. Ayrıca Vergi Usul Kanunu'nun 278 ve 323. Maddeleri ve Kurumlar Vergisi Kanunu'nun 8. maddesine dayanılarak da karşılık ayrılabilir.

Türk Ticaret Kanunu madde 75 muhtemel kayıplar için Türkiye Muhasebe standartlarına göre karşılık ayrılacağı hükmünü içerir. TMS 37 Karşılıklar, Koşullu Borçlar ve Koşullu Varlıklar” standardına göre karşılık “Gerçekleşme zamanı veya tutarı belli olmayan yükümlülüktür” (KGK, 2006). Bu standart karşılık ayrılmasına ilişkin şartları ve karşılık ayrılma amacını; karşılık ile benzerlik gösteren gider tahakkuku, koşullu borç ve borç kavramlarının birbirinden ayrılan yönlerini açıklamaktadır (KGK, 2006).

Tablo 1: Kanun ve Standartlar çerçevesinde Karşılıklara ilişkin uygulamalar

	BOBİ FRS	MSUGT/VUK	TFRS
Karşılıkların Muhasebeleştirilmesi	Standardın kayda almaya ilişkin koşulları sağlandığında muhasebeleştirilir	MSUGT karşılıkların muhasebeleştirilmesine izin verirken, VUK izin vermemektedir.	Standardın kayda almaya ilişkin koşulları sağlandığında muhasebeleştirilir
Karşılık Tutarının Hesaplanması	Bugünkü değer ya da yapılması beklenen harcama tutarı	Kesinleşen tutar	Bugünkü değer
Kıdem Tazminatının Hesaplanması	Cari dönemde ortaya çıkan kıdem tazminatı yükümlülük artışları hesaplanarak finansal tablolara yansıtılır.	Kıdem tazminatı ödendiğinde finansal tablolara yansıtılır.	Aktüeryal hesaplama yapılarak finansal tablolara yansıtılmaktadır.
Şarta Bağlı Varlıklar	Finansal durum tablosunda gösterilmez. Ekonomik fayda girişi ihtimali yüksek ise dipnotlarda açıklanır.	Şarta bağlı gelir ve karlar için gerçekleşme ihtimali yüksek olsa bile tahakkuk yapılmaz, dipnotlarda açıklama yapılır.	BOBİ FRS ile uyumlu.
Şarta Bağlı Yükümlülükler	Finansal durum tablosunda gösterilmez. Kaynak çıkışı ihtimali çok düşük değil ise dipnotlarda açıklanır.	Şarta bağlı olaylardan kaynaklanan, makul bir şekilde gerçeğe yakın olarak tahmin edilebilen gider ve zararlar, tahakkuk ettirilerek gelir tablosuna yansıtılır.	BOBİ FRS ile uyumlu.

Kaynak: www.kgk.gov.tr

2.2. BOBİ FRS'ye Göre Karşılıklar

BOBİ FRS bölüm 19 karşılıklar, koşullu yükümlülükler ve koşullu varlıkları tanımlar. Bölüm sadece yükümlülük içeren karşılıkları içerir, aktif düzenleyici karşılıklar bu bölüm kapsamı dışındadır. Standart kapsamında açıklanan konular aşağıdaki gibidir;

- Tahakkuk, karşılık, koşullu borç ayırıcı özellikleri
- Koşullu varlıklara ilişkin kriterler
- Her bir kalemin kayda alınma kriterleri
- Kayda alınacak tutarın belirlenmesi
- Kayda alınmadan sonraki dönemlerde yapılması gerekenler

Standartta göre karşılık, ne zaman ve ne tutarda gerçekleşeceği belli olmayan yükümlülüktür. Standart da garantiler, davalar, müşteri iadeleri, bir tesisin kapatılması ve yeniden yapılandırılması gibi durumlara ilişkin yükümlülükler karşılıklara örnek olarak verilmektedir (BOBİ FRS 19.4, 2017).

Bölüm 19.5'e göre karşılıkların kayda alınabilmesi için aşağıdaki koşulların sağlanması gereklidir:

- a) Geçmişte gerçekleşmiş bir olay kaynaklı bir yükümlülüğün olması,
- b) Yükümlülüğün ifası için işletmeden ekonomik fayda çıkışının olası olması
- c) Yükümlülüğün tutarının güvenilir bir biçimde tahmin edilebilir olması.

Standartta göre karşılık tutarı, yükümlülük olarak Finansal Durum Tablosuna yansıtılır ve BOBİ FRS diğer bölümlerine göre bir varlığın maliyetine eklenmediği sürece karşılık tutarı kadar gider kayda alınır.

BOBİ FRS Bölüm 19'da Karşılık tutarının hesaplanması ile ilgili olarak bugünkü değer ya da beklenen harcama tutarı yaklaşımı esas alınmaktadır. Kıdem tazminatının hesaplanmasına ilişkin olarak ortaya çıkan cari dönem kıdem tazminatı artışları hesaplanmakta ve finansal tablolara yansıtılabilmektedir (Ataman & Cavlak, 2017).

BOBİ FRS'ye göre karşılıklar, standardın muhasebeleştirmeye ilişkin getirdiği koşulları sağladıklarında muhasebeleştirilir (BOBİ FRS, Par. 19.5) ve ölçüm noktasında çıkışı muhtemel harcama tutarının en gerçekçi tahmini dikkate alınır (BOBİ FRS, Par. 19.9).

BOBİ FRS kapsamında karşılıklara ilişkin uygulama aşağıdaki tabloda özetlenmiştir;

Tablo 2: BOBİ FRS Bölüm 19

Tanım	Karşılıklı, gerçekleşme zamanı veya tutarı belli olmayan yükümlülüktür.	BOBİ FRS 19.4
Kapsam	Bu BOBİ FRS, diğer BOBİ FRS'ler de özel olarak ele alınan karşılıklar hariç olmak üzere, kıdem tazminatı karşılığı da dahil tüm karşılıklara, şarta bağlı yükümlülüklerle ve şarta bağlı varlıklara uygulanır.	BOBİ FRS 19.2
	Bu BOBİ FRS'de ki hükümler, ekonomik açıdan dezavantajlı olmadığı sürece, tarafların henüz hiçbir yükümlülüğünü yerine getirmediği veya her iki tarafın da yükümlülüğünü aynı ölçüde kısmen yerine getirdiği sözleşmelere uygulanmaz.	BOBİ FRS 19.3
Karşılıklar	Karşılık yalnızca aşağıdaki durumların varlığı halinde dikkate alınır: a) İşletmenin raporlama dönemi sonunda geçmiş bir olaydan kaynaklanan bir yükümlülüğünün bulunması, b) Yükümlülüğün yerine getirilmesi için işletmeden ekonomik fayda çıkışının muhtemel olması ve c) Yükümlülük tutarının güvenilir bir biçimde tahmin edilebilir olması	BOBİ FRS 19.5
İlk Ölçüm	Karşılık, raporlama dönemi sonu itibari ile yükümlülüğün yerine getirilmesi için yapılması gereken harcamaya ilişkin en gerçekçi tahmin üzerinden ölçülür. En gerçekçi tahmin, raporlama dönemi sonu itibarıyla yükümlülüğün yerine getirilmesi veya üçüncü kişilere devredilmesi için	BOBİ FRS 19.9

	ödenmesi gereken makul tutardır.		
	İşletmelerin bugünkü değer hesaplaması yapmadan karşılık tutarını yükümlülüğün yerine getirilmesi için yapılması beklenen harcama tutarı üzerinden ölçmesi mümkündür. Paranın zaman değerinin etkisinin önemli olduğu durumlarda karşılık tutarı, yükümlülüğün yerine getirilmesi için yapılması beklenen harcamaların bugünkü değeri üzerinden ölçülebilir.	BOBİ 19.13	FRS
Sonraki Ölçüm	Karşılık tutarları, ilk kayda almadan sonra her bir raporlama dönemi sonunda gözden geçirilir ve ilgili raporlama dönemi sonu itibarıyla yükümlülüğün yerine getirilmesi için yapılması gereken harcamaya ilişkin en gerçekçi tahmini yansıtacak şekilde düzeltilir. Bu düzeltmeler, karşılık tutarı başlangıçta diğer BOBİ FRS'lere göre bir varlığın maliyetine dahil edilmediği sürece, kar veya zarara yansıtılır.	BOBİ 19.15	FRS
Karşılıklara İlişkin Tazminatlar	Karşılığa ilişkin yükümlülüğün yerine getirilmesi için yapılması gereken harcama tutarının bir kısmının veya tamamının diğer bir tarafça tazmin edilmesinin beklendiği durumlarda, söz konusu tazminat tutarı ayrı bir varlık olarak kayda alınabilir. Ancak bu tazminat tutarının varlık olarak kayda alınabilmesi için, karşılığa neden olan yükümlülük yerine getirildiğinde tazminatın alınacağından neredeyse kesin olması gerekir. Tazminat alacağı, Finansal Durum Tablosunda bir varlık olarak gösterilir ve karşılık tutarı ile mahsup edilmez. Bununla birlikte karşılığa ilişkin gider tutarı ile alınan tazminat tutarı, Kar veya Zarar tablosunda mahsup edilebilir.	BOBİ 19.16	FRS
Kıdem Tazminatı Karşılığı	İlgili olduğu raporlama dönemi sonu itibari ile kıdem tazminatı yükümlülükleri tahmin edilir ve bu tahmin nedeniyle cari dönemde ortaya çıkan kıdem tazminatı yükümlülük artışları hesaplanarak giderleştirilir. Kıdem tazminatı yükümlülükleri; iş gücü devir hızı ve önceki yıllara ilişkin kıdem tazminatı gerçekleştirmeleri gibi etkenler de dikkate alınarak, çalışanların ilgili döneme ilişkin kıdeme esas ücreti üzerinden hesaplanır.	BOBİ 19.17	FRS

Kaynak: <https://www.pwc.com.tr/tr/services/ufrs/pdf/tfrs-bulteni-eylul-2018.pdf>

2.2.1. Karşılıkların Kayda Alınması

Bir yükümlülüğün karşılık olarak kayda alınabilmesi için aşağıda sayılan üç koşulun birlikte sağlanmış olması gerekmektedir.

a) Geçmiş olaydan kaynaklanan bir yükümlülük

Karşılık ayrılabilmesi için söz konusu olayın mutlaka geçmiş ile bir bağlantısı olmalıdır. Geçmiş ile bağlantısı olmayan veya geleceğe yönelik durumlar için karşılık ayrılamaz.

Örnek: Araç kiralama faaliyetinde bulunan RAC A.Ş. gelecekte yapacağı araç alımlarına fon sağlamak amacıyla karşılık ayırmaktadır. Şirketin ayırdığı bu tutar esas itibari ile karşılık olmayıp yedek niteliğindedir.

Örnek: Maden işi ile uğraşan A.A.Ş.'nin işin bitiminde arama alanında düzenleme çalışmaları yapma zorunluluğu bulunmaktadır. Bu zorunluluk nedeniyle her yıl cironun % 1'i oranında karşılık ayırmaktadır.

Bu örnekte ayrılan karşılık standart kapsamındadır. Maden arama işlemi geçmiş bir olay olmakta ve bir yükümlülük doğurmaktadır.

b) Muhtemel ekonomik fayda çıkışı

Karşılıkların kayda alınmasında ikinci koşul mevcut yükümlülüğün işletmeden çıkışının muhtemel olmasıdır.

Örnek: A.A.Ş.'ye maden arama çalışmaları sırasında çevreye zarar verdiği iddiası ile dava açılmıştır. Ancak şirket avukatları dava sonucunda tazminat yükümlülüğünün olmayacağını beyan etmektedirler. Bu koşullar altında söz konusu olay için karşılık ayrılması mümkün değildir.

c) Yükümlülük tutarının gerçekçi bir şekilde tahmin edilmesi

Her ne kadar karşılık ayrılması bir tahmine dayalı olsa da bu tahminin gerçekçi bir şekilde yapılması gerekir. Karşılık tutarının hesaplanmasına ilişkin özel bir düzenleme olmamasına karşın tahmin, yükümlülüğün yerine getirilmesi için bilanço tarihi itibarı ile gerekli tutardır (Karapınar ve Eflatun, 2017).

Kimi durumlarda karşılık tek bir yükümlülüğün kaynaklanabileceği gibi birden çok kalemden de kaynaklı olabilir. Tek bir yükümlülüğün kaynaklanması durumunda yükümlülüğün karşılanması için gerekli tutarın en iyi tahmini yapılmalıdır. Konuya emsal sonuçlar olması durumunda tahmin yapılırken bu emsal sonuçlar da dikkate alınmalıdır.

d) Karşılıklara ilişkin tazminatlar

Karşılığa dair yükümlülüğün yerine getirilmesi adına yapılması gereken harcama tutarının bir kısmının veya tamamının diğer bir tarafça tazmin edilmesinin beklendiği durumlarda (örneğin sigorta tazminat talebi yoluyla), söz konusu tazminat tutarı ayrı bir varlık olarak kayda alınabilir. Ancak bu tazminat tutarının varlık olarak kayda alınabilmesi için, karşılığa neden olan yükümlülük yerine getirildiğinde tazminatın alınacağını neredeyse kesin olması gerekir. Varlık olarak kaydedilen tutar, karşılık tutarından fazla olamaz. Tazminat alacağı, Finansal Durum Tablosunda bir varlık olarak gösterilir ve karşılık tutarı ile mahsup edilmez. Bununla birlikte karşılığa ilişkin gider tutarı ile alınan tazminat tutarı, Kâr veya Zarar Tablosunda mahsup edilebilir (BOBİ FRS, Par. 19.16).

Örnek (Arar, 2018): A A.Ş. yönetim kurulu üyeleri idari para cezası ile karşı karşıyadır. Şirket yönetim Kurulu üyeleri için yönetici sorumluluk sigortası yaptırmıştır. İdari para cezasının kanun gereği her bir üye için yüzer bin TL olduğu bilinmektedir. Sigorta şirketinden bu idari para cezasının tazmini için onay alınmıştır. 5 yönetim kurulu üyesi için 500.000 TL idari para cezası beklenmektedir.

İdari para cezasına ilişkin kayıt

_____ / _____

654 KARŞILIK GİDERLERİ 500.000

479 DİĞER BORÇ VE GİDER

KARŞILIKLARI 500.000

_____ / _____

Beklenen tazminatın kaydı

_____ / _____

136 DİĞER ÇEŞİTLİ ALACAKLAR 500.000

649 FAALİYETLE İLGİLİ

DİĞER GL. 500.000

_____ / _____

2.2.2. Kıdem Tazminatı Karşılıkları

Türkiye'de, çalışanlara sağlanan faydaların en önemlisi kıdem tazminatıdır. Kıdem tazminatı, normal emeklilik tarihinden önce işverenin kararı ile işine son verilmesi veya çalışanın gönüllü olarak, tazminat

karşılığında işten ayrılmaya karar vermesi durumunda ortaya çıkan ve ödenebilir duruma gelen faydalardır (Pamukçu ve Pamukçu, 2011).

Kıdem tazminatı BOBİ FRS’de, “Bölüm-19: Karşılıklar, Şarta Bağlı Yükümlülükler ve Şarta Bağlı Varlıklar” standardında düzenlenmiştir.

Kıdem tazminatı işten ayrılma sonrası sağlanan uzun süreli bir faydadır. Kıdem tazminatı yükümlülüğü tamamen işletmenin üzerindedir. İşletmeler; kanundan, çalışanları veya çalışanların temsilcileri ile yapmış olduğu sözleşmeden veya başka bir düzenlemeden ya da işletmenin kendi uygulamaları, gelenek veya adil davranma isteğinden kaynaklanan zımni kabulden doğan bir yükümlülük dolayısıyla, çalışanlarının işlerine son vermesi durumunda kendilerine belirli bir ödeme yapmayı (ya da diğer bazı faydalar sağlamayı) taahhüt etmiş olabilir. Bu tür ödemeler kıdem tazminatı olarak nitelendirilir.

Standart kapsamında kıdem tazminatını işçinin çalışması karşılığı ödenmektedir ve çalışma sonrası sağlanan faydalar grubu içinde yorumlanmaktadır. Bu nedenle işçi çalıştıkça kıdem tazminatı adı altında bir yükümlülük de doğmaktadır. Bu yükümlülüğün hesaplanarak finansal tablolara alınması gerekmektedir. Bir başka ifadeyle, standart kıdem tazminatından doğan yükümlülüğün gelecek dönemlere ait olduğunu dikkate alarak, kıdem tazminatı yükümlülüğünün muhasebeleştirilmesini uygun görmektedir (Demir, 2010).

BOBİ FRS kıdem tazminatı ayrılmasını zorunlu hale getirmektedir. İlgili olduğu raporlama dönemi sonu itibarıyla kıdem tazminatı yükümlülükleri tahmin edilir ve bu tahmin nedeniyle cari dönemde ortaya çıkan kıdem tazminatı yükümlülük artışları hesaplanarak giderleştirilir. Kıdem tazminatı yükümlülükleri; iş gücü devir hızı ve önceki yıllara ilişkin kıdem tazminatı gerçekleşmeleri gibi etkenler de dikkate alınarak, çalışanların ilgili döneme ilişkin kıdeme esas ücreti üzerinden hesaplanır (BOBİ FRS, 2017, s. 19.17). BOBİ FRS’de tahminlere yer verileceği ancak net bugünkü değer hesabı yapılmayacağı anlaşılmaktadır. BOBİ FRS’de basitleştirici bir yaklaşım ortaya konmuştur.

Örnek (Karapınar ve Eflatun, 2017): Bay A, 31.12.2016 tarihinde işe girmiştir. 31.12.2017 tarihi itibarıyla, çalışan 3.000 TL brüt ve 500 TL’de yol ve yemek yardımı almaktadır. 31.12.2018 tarihi itibarıyla ise ücret 3.400 TL’ye, yol ve yemek yardımı ise 600 TL’ye yükselmiştir. Geçmiş yıl istatistikleri, çalışanların yaklaşık %40’ nın kıdem tazminatı almadan işten ayrıldığını göstermektedir.

31.12.2017 Tarihli Yük	=	Giydirilmiş Ücret x Kıdem x Kıdem Tazminatı Alma Oranı
	=	3.500x1x0,60 = 2.100
31.12.2018 Tarihli Yük	=	4.000x2x0,60 = 4.800

2018 yılında kıdem tazminatı artışı 2.700 TL’ dir. Bu tutarın tamamı Faaliyet Gideri olarak kayda alınır.

770 GENEL YÖNETİM GİDERLERİ 2.700

472 KIDEM TAZMİNATI KARŞILIĞI 2.700

2.2.3. Diğer Karşılıklar

Tüm karşılıklar, doğası gereği, zaman ve tutar açısından kesin olmadıkları için “koşulludur”. Standart kapsamında bu kelime, tam anlamıyla işletmenin kontrolünde olmayan, ileride gerçekleşip gerçekleşmemesi ile söz konusu olacak olan ve bu nedenle finansal tablolara yansıtılmayan varlık ve yükümlülükleri ifade etmek için kullanılır. Karşılıklara örnek olarak garantilere, davalara, müşteri

iadelerine, bir tesisin kapatılmasına ve yeniden yapılandırılmasına ilişkin yükümlülükler gösterilebilir (BOBİ FRS, 2017, s. 19.4).

2.2.3.1. Garantiler

Satılan malın kullanıcı hatası dışında, üretim hatasından veya gerekli kalitenin sağlanmamasından dolayı ortaya çıkabilecek zararların, satıcı işletme tarafından karşılanması için ayrılan karşılıklardır. Ancak karşılıklar bütün bir sınıf için tahmin edilmelidir sadece tek bir talep için değil. Bu durumda açık bir yasal yükümlülük vardır. BOBİ FRS Bölüm 19 uyarınca garanti karşılıklarının hesabında beklenen harcama tutarı yaklaşımı ve bugünkü değer yaklaşımı uygulanır.

Örnek (Gökçen, Öztürk ve Güleç, 2018): Şirket ürettiği ürünlere ilişkin hata ortaya çıkma ihtimalini büyük hatalar için %5 ve küçük hatalar için % 10 olarak belirlenmiştir. Onarım maliyetleri ise büyük hatalar için 350 TL ve küçük hatalar içinse 150 TL olarak hesaplanmıştır. İlgili dönem yılbaşı itibari ile satış miktarı ise söz konusu ürün için 3.000 adettir. Ürünlerin garanti süresi 3 yıldır ve cari piyasa faiz oranı % 10'dur. Birinci yılda toplam 10.000 TL ve ikinci yılda toplam 12.000 TL onarım maliyetine katlanılmış ve tutarlar ödenmiştir.

BOBİ FRS Bölüm 19'da tanımlanan beklenen harcama tutarı yaklaşımına göre karşılık hesaplaması aşağıdaki gibi olacaktır;

$[(3.000 \text{ adet} \times 0,05 \times 350 \text{ TL}) + (3.000 \text{ adet} \times 0,10 \times 150 \text{ TL})] = 97.500 \text{ TL}$ borç karşılığı ayrılması gerekmektedir.

Beklenen harcama yaklaşımı yerine bugünkü değer yaklaşımını uyguladığımızda;

Cari dönemdeki karşılık tutarı = $97.500 \text{ TL} \times [1/(1+0,10)^3] = 73.253 \text{ TL}$

İzleyen dönemdeki karşılık tutarı= $97.500 \text{ TL} \times [1/(1+0,10)^2] = 80.578 \text{ TL}$

Son dönemdeki karşılık tutarı= $97.500 \text{ TL} \times [1/(1+0,10)] = 88.627 \text{ TL}$

Bu hesaplama göre $97.500 \text{ TL} - 73.253 \text{ TL} = 24.247 \text{ TL}$ toplam iskonto tutarıdır. Bu tutarı $88.627 \text{ TL} - 73.253 \text{ TL} = 15.374 \text{ TL}$ tutarındaki kısmı birinci yıl finansman giderleri içerisinde, kalan 8.872 TL ise ikinci ve üçüncü yıl finansman gideri olarak muhasebeleştirilecektir.

2.2.3.2. Çevre Kirliliği

İşletmenin çevre yasası kurallarını ihlal etmiş olması veya üçüncü taraflar tarafından herhangi bir çevre kirliliğinin temizlemesinin beklenildiği bir çevre politikası olması durumunda olası çevre zararları için karşılık ayrılması söz konusu olabilir.

Madencilik, kimya ve nükleer atıkların olduğu fabrikaların çevreye zarar verme riskleri yüksek olup bu tür işletmelerde bir kısım maddelerin bekletilip imha edilmesi gerekebilir. İmha işlemine ilişkin ortaya çıkan maliyet aslında önceki yıllara aittir. Bu nedenle sonradan ortaya çıkacak ancak ilgili döneme ait bu tarz giderler için karşılık ayrılır.

2.2.3.3. Davalar

İşletmeler çeşitli nedenlerle dava aşamasına gelmiş yükümlülükler ile karşı karşıya kalabilirler. Bu yükümlülüklerin ifası olasılığı olması durumunda dava ve icra karşılıkları adı altında bir karşılık ayrılabilir.

Karşılık tutarı, Finansal Durum Tablosuna yükümlülük olarak yansıtılır ve diğer bölümlere göre bir varlığın maliyetine dâhil edilmediği sürece karşılık tutarı kadar gider kayda alınır (BOBİ FRS, 2017, s. 19.4).

Örnek (Gökçen, Ataman ve Çakıcı, 2006): İşletme satmış olduğu ürünlerle ilgili müşterilerine alım tarihinden itibaren ilk 6 ay içerisinde görülen her türlü üretim hatasına ilişkin olarak onarım maliyetlerini karşılama garantisi vermektedir. Satılmış olan tüm ürünlerde küçük hasarların ortaya çıkması durumunda, onarım maliyetlerinin 1,5 milyon TL'yi bulması beklenirken büyük hasarların ortaya çıkması durumunda onarım maliyetlerinin 3,5 milyon TL'yi bulması beklenmektedir.

İşletme geçmiş yıllardaki verilerden hareketle üretim hatasına ilişkin olarak onarım maliyetlerini aşağıdaki şekilde tahmin etmektedir:

- Ürünlerin %65’inde hiçbir sorun çıkmamaktadır.
- Ürünlerin %25’sinde küçük hatalar çıkmaktadır.
- Ürünlerin %10’inde büyük hatalar çıkmaktadır.

Bu verilere göre işletmenin dönem sonunda onarım maliyetinin beklenen değeri aşağıdaki şekilde hesaplanacaktır.

$$(\% 65 \times 0) + (\% 25 \times 1.500.000 \text{ TL}) + (\% 10 \times 3.500.000 \text{ TL}) = 725.000 \text{ TL'dir.}$$

İşletmenin dönem sonunda yapması gereken kayıt aşağıdaki şekilde olacaktır:

760 PAZARLAMA, SATIŞ VE DAĞITIM	
GİDERLERİ	725.000
379 DİĞER BORÇ VE GİDER	
KARŞILIKLARI	725.000

SONUÇ

İşletmelerin nihai amaç ve beklentisi kar elde etmek olsa da kimi durumlarda ekonomik ve ticari yaşamın bir gerçeği olarak sonuçta zarar da çıkabilmektedir. İşletme faaliyetleri sırasında bir takım zarar, risk ve krizlere maruz kalabilmektedir. Bu noktada Karşılık ayrılması, işletmelerin bu risk ve zararları karşılamak için değişik mevzuatlara göre yaptıkları uygulamadır. Karşılıklar finansal tabloların işletme hakkındaki bilgiyi tam ve güvenilir olarak yansıtması açısından önemli bir araçtır.

Bu çalışmada, BOBİ FRS’de yer alan karşılıklara ilişkin ilkeler detaylı bir şekilde ele alınmış olup Standart uygulaması örneklerle açıklanmıştır. BOBİ FRS Bölüm 19’da Şarta Bağlı Yükümlülükler ve Şarta Bağlı Varlıklar’a ilişkin muhasebeleştirme ilkeleri yer almaktadır. BOBİ FRS bölüm 19’a göre karşılıklar muhasebeleştirme kriterlerini sağladıklarında muhasebeleştirilir. BOBİ FRS’ye göre karşılıklar yapılması beklenen harcamaya ilişkin en gerçekçi tahmin üzerinden ölçülür. BOBİ FRS’de kıdem tazminatları ile ilgili kurallar da yine bu bölüm altında yer almaktadır. BOBİ FRS Bölüm 19’da karşılık tutarı bugünkü değer ya da beklenen harcama tutarı yöntemleri ile hesaplanmaktadır. BOBİ FRS’ye göre, cari dönemde ortaya çıkan kıdem tazminatı yükümlülüğü hesaplanarak cari dönemin finansal tablolarına yansıtılır. Şarta bağlı varlık ve yükümlülükler finansal durum tablosunda raporlanmaz, ekonomik fayda girişi ihtimali yüksekse ya da kaynak çıkışı ihtimali çok düşük değilse, finansal tablo dipnotlarında açıklanır.

BOBİ FRS, TFRS uygulamayan işletmeler için uluslararası standartlarda raporlama yapma olanağı sağlamaya yönelik olarak hazırlanmıştır. Amaç TFRS uygulayıcıları dışındaki işletmelerin finansal raporlarının niteliğini yükseltmek ve sağlanan faydayı artırmaktır. Nitekim faydalı finansal bilginin özellikleri BOBİ FRS Bölüm 1 içerisinde “Faydalı finansal bilginin özellikleri; ihtiyaca uygunluk, gerçeğe uygun sunum, anlaşılabilirlik, karşılaştırılabilirlik ve zamanında sunumdur.” şeklinde ifade edilmiştir.

BOBİ FRS’nin TFRS’ye göre daha sade ve uygulama kolaylığı getiren yapısı, ülkemizde uluslararası standartlara uygun raporlama yapılması anlamında işletmelere tam sete geçiş sürecinde kolaylık getirecektir. Bu standartlar ile muhasebe ve finansal raporlama asıl misyonu olan bilgi kullanıcılarına faydalı bilginin üretilmesi noktasına ulaşabilecektir.

KAYNAKÇA

- Arar, M. (2018). *BOBİ FRS Muhasebesi*. 2 Mayıs 2019 tarihinde www.bobitürk.com adresinden erişildi.
- Ataman, B., & Cavlak, H. (2017). Büyük ve orta boy işletmeler için finansal raporlama standardı (bobi frs) ile tam set türkiye muhasebe ve türkiye finansal raporlama standartlarının (TMS/TFRS) karşılaştırılması. *Finans Ekonomi ve Sosyal Araştırmaları Dergisi*, 2(3), 799-813.
- Demir, V. (2010). 12. Bölüm TMS 19 Çalışanlara Sağlanan Faydalar. 30 Nisan 2013 tarihinde <http://archive.ismmmo.org.tr/docs/yayinlar/kitaplar/99/12.%20bolum.pdf> adresinden erişildi.
- Gerşil, A., & Sönmez, F. (2007). Karşılıklar, şarta bağlı yükümlülükler ve şarta bağlı varlıklar. *Mali Çözüm*, (79), 121-140.
- Gökçen, G., Ataman Akgül, B., & Çakıcı, C. (2006). *Türkiye muhasebe standartları uygulamaları*. İstanbul: Beta Basım.
- Gökçen, G., Öztürk, E. & Güleç, F. (2018). BOBİ FRS ve TFRS'nin finansal raporlara etkileri açısından karşılaştırılması. *Finans Ekonomi ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 3(2), 437-457.
- Karapınar, A., & Eflatun, A. (2017). *BOBİ FRS uygulama ve yorumları*. Ankara: Gazi Kitabevi.
- Karapınar, A., & Eflatun, A. (2018). *BOBİ FRS uygulama ve yorumları*. Ankara: Gazi Kitabevi.
- KGK. (2006). TMS 37. 5 Haziran 2019 tarihinde <http://www.kgk.gov.tr/Portalv2Uploads/files/DynamicContentFiles/T%C3%BCrkiye%20Muhasebe%20Standartlar%C4%B1/TMSTFRS2016Seti/TMS37.pdf> adresinden erişildi.
- KGK. (2017). *BOBİ FRS*. İstanbul: KGK.
- Örten, R., & Karapınar, A. (2009). *Türkiye muhasebe standartları ile uyumlu dönem sonu muhasebe uygulamaları*. Ankara: Gazi Kitabevi.
- Örten, R., Kaval, H., & Karapınar, A. (2017). *Türkiye muhasebe-finansal raporlama standartları uygulama ve yorumları*. Ankara: Gazi Kitabevi.
- Pamukçu, F., & Pamukçu, N. (2011). Kıdem tazminatı hesaplamasında iş kanunu ile muhasebe standartlarındaki düzenlemelerin karşılaştırılması. *Muhasebe ve Denetime Bakış*, 34(2), 65-78.
- Büyük ve orta boy işletmeler için finansal raporlama standardı Türkiye finansal raporlama standartları* (2018). 14 Ağustos 2019 tarihinde <https://www.pwc.com.tr/tr/services/ufrs/pdf/tfrs-bulteni-eylul-2018.pdf> adresinden erişildi.
- <https://www.kgk.gov.tr/>